

"HUVUDFÖRHANDLING i mål om **fortsatt** och **utökad** verksamhet vid anläggningen för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall (SFR) **m.m.** i Forsmark, Östhammars kommun, Uppsala län."

Definition lågaktivt avfall = maximal halveringstid 31 år dvs strålningsnivåer avklingar efter ca 300 år

Definition mellanaktivt avfall = maximal halveringstid 10 000 år dvs strålningsnivåer avklingar efter ca 100 000 år

Fråga om tillåtlighet för **både befintlig** och eventuell framtida verksamhet. I dagens läge finns inte tillstånd till all den verksamhet man bedriver här, så även detta ska belysas och utredas i målet. Vi vet dessutom inte vad "m.m." innebär – vad är det som automatiskt ska godkännas med det här målet?

Miljödomstolen avdelning 3 Nacka tingsrätt 20190923 – 20191003 Mål nr M 7062-14

KONKLUSION EFTER FEM DAGARS ÅSYN

- Så länge SKB inte kan visa att man bli bättre på att ta till sig forskning, att man är ödmjuk för kunskap och erfarenhet, att man kan omvärdera och omstrukturera, att man har beredskap och åtgärdsplaner, att man omedelbart handskas med och åtgärdar uppkomna problem, känns det alldeles för osäkert att tillåta en sådan farlig verksamhet.
- Så länge SKB har en känsla av att de måste dölja, utelämna, "luddifiera" och förminska fakta, att de måste försvara sig, finns ingen gedigen grund att bygga en sådan farlig verksamhet på.
- GÖR OM - GÖR RÄTT! Annan lokalisering. Samarbete med alla parter för att gemensamt hitta säkra hållbara lösningar. Samhällsansvar som främsta mål (inte kortsiktig ekonomi).

/Sanne Godow Bratt, boende Östhammar kn, godbra@telia.com - Mars är inte lösningen

BILAGA Är det nonchalans eller okunskap eller viljan att blunda eller viljan att få sin quick-fix?

Har SKB förstått vilken skarp kritik SSM har kommit med? Innebörden av det som SSM sagt i sina yttranden? Ta man till sig? SSM säger att SKB måste vara transparent. Flexibel. Att SKB har förutsättningar att ta till sig forskning/att utvecklas men att det också behöver ske.

Ett beslut/tillstånd kan alltid rivas upp, tex beroende på nytt kunskapsläge eller nya omständigheter.

Det som händer vid Forsmark kärnkraftverk har visst direkt påverkan på SFR och verksamheten där. Tex den 1 augusti 2019 gick ett larm på kärnkraftverket som föranledde SSM att kräva nya analyser och att komma med hot om sanktioner då kärnkraftsanläggningen har för gamla analyser när det gäller terrorhot och sabotage.

SKB sa under förhandlingen att "man söker ett nytt grundtillstånd". Vi har inte fått veta vad detta innebär trots upprepade frågor. Vad är det som ska prövas här som inte prövats tidigare? SKB har flera gånger sagt att något "inte ingår i den prövade verksamheten". Vad är det som utelämnas? Målet gäller ju tillåtlighet av hela den befintliga verksamheten så som den är idag?

På upprepade frågor om vad definitionen av mellanaktivt avfall är uttryckt i halveringstider har inget svar getts. Svaret måste vara 10 000 år då SKB räknar med att ett slutförvar för låg- och mellanaktivt avfall har livslängden 100 000 år. Definitionen kortlivad ges som "mängden långlivade radionuklider är begränsad". Vilka radioaktiva ämnen pratar vi om? Har man koll på vilken aktivitetsnivå de sönderfaller till och i vilken utsträckning/hastighet? Hur handskas man med värmeutvecklingen som kan öka i sönderfallsprocessen? Vid 100 grader Celsius kokar vatten bort. Oroande att man har en verksamhet där man inte vet vad den egentligen innebär, vad man egentligen pratar om för tidsrymder och farligheter.

På upprepade frågor om vilka problem man har och har haft i SFR, om erfarenheter av det befintliga förvaret, vilka svagheter man hittat i SFR har inte svar getts. Öppenhet med siffror och fakta är ett måste.

Natura2000 är ett mycket starkt skydd. Första gången som tex militären överhuvudtaget behövde bry sig om naturskydd var när systemet med Natura2000 kom. Natura2000 är inget man inskränker eller förminskar lättvindigt. Det krävs väldigt mycket för att ett område får status Natura2000. Bara att det finns så viktiga födo- och lekområden här samt dessa fantastiska kalkskogar är skäl nog att förhindra att lägga SFR och en utbyggnad här. Helt oberoende av strålningsfrågor och annat.

SKB ifrågasätter expertis och påstår sig veta bättre än erfarna handläggare tex.

Saltvatten är mycket effektiv i nedbrytningen av betong. Betong i sig har en låg beständighet mot frost och salt. I presentationerna hänvisade man till att betong hållit i många århundraden i södra Europa och verkar utgå i sina analyser av betong som barriär ifrån detta. Vi finns inte i södra Europa. Trafikverket har erfarenhet av att betong bara håller i max 50 år, att man måste ha översyn gällande sprickbildning och hållfasthet vart 5-10:e år.

BILAGA Vi har ett gigantiskt problem att lösa. Tillsammans.

Ett alternativt läge utan salt grundvatten redovisas inte. Att saltvatten är nedbrytare bemöts med att man inte räknar emballage som barriär i sina beräkningar. Kopparkapsel och betong är alltså bara kosmetik? Detta innebär att enda barriären är berget i sig samt betonitleran. På frågor om betonitens hållbarhet har inget svar getts. SGUs remissvar avser enbart tre olika lägen i Forsmark.

Man har redan idag haft utsläpp av radioaktiva ämnen till övre dränagebassängen. Man har sedan 2012 vetskap om att otillåten högaktivt plutonium befinner sig i SFR, och man har fortfarande 2019 inte kunnat bemästra detta. Emballage läcker redan idag. Ständigt inflöde av saltvatten sker. Upprepade frågor om radioaktivt utsläpp till vatten har ej fått svar.

Mellanlagring verkar ske lite hipp som happ idag. Här behövs ansträngningar att komma tillrätta med detta. Benämningar som "låg" och "mellan" verkar föranleda en tro att det handlar om ofarliga ting. Kumulativa effekter behöver beaktas. "En liten del kvar" är de mest högaktiva och långlivade radioaktiva ämnen. CLABs bygglov är begränsad till 20 år.

Ett jordskalv på skala 5,4 på 100 år innebär 1 000 jordskalv på skala 5,4 på 100 000 år.

"Generellt sett", "på ett övergripande plan", "förhållandevis", "relativt", "lite" duger inte.

Helhetsperspektivet saknas.

"Kostnadseffektivt" behöver specificeras. Vilket tidsspänn räknar man med? Samhällsansvar behöver vara utgångspunkten i kostnads-nytta-bedömningen som inte bör utföras av kortsiktiga ekonomer, utan av naturvetare.

Självklart behöver bästa möjliga teknik användas, och det behöver kunna kosta. Den teknik och kunskap och det förhållningssättet som fanns på 1980-talet är föråldrad och överspelad idag. "Tillräckligt säkert" måste definieras av naturvetare.

SKB hänvisar till andra länder, när dessa länder bara härmar det som sker i Sverige. Ingenstans i världen finns en säker lösning för slutförvar. Inte ens i Forsmark, trots sådana påståenden i SKBs broschyrer.

Vi kan inte utgå ifrån människan när man bedömer farligheter. Vi måste utgå ifrån hur geologi, fysik, kemi, biologi fungerar. Naturlagar. Naturkrafter. Vi människor kan inte lätt ta oss genom betonit och berg. För oss är 500m rakt neråt en lång sträcka. Underjordisk är dessutom osynligt. Men vad gäller gamma-, alfa-, betastrålning? Radioaktiva ämnen? Seismetiken? Stark värmeutveckling? Nybildning av ämnen? Mutationer? Nybildning av arter? Elektrisk ledning? Magnetfält?

Det här målet handlar om farlig långlivad radioaktivitet. Och förmågan och beredskapen att ta hand om detta.

Bilaga Hur en trollkarl jobbar

MAN KAN INTE BEDRIVA EN SÅ FARLIG VERKSAMHET UTAN FULLSTÄNDIG SÄKERHETSANALYS, OCH INNAN HÅLLBARA TEKNIKLÖSNINGAR ÄR REGLERADE. HAVERIBERDSKAP MÅSTE FINNAS OCH OMEDELBART TILLÄMPAS.

Målet bör tas om med krav om kompletterande och fullständig transparent information och kompletterande undersökningar.

Vi har alla mycket kunskap och erfarenhet att bidra med och bör tillsammans jobbar fram en hållbar lösning.

Hur en trollkarl jobbar

- När vi tror att det redan har hänt, så är vi blinda
- Man håller sig till sina önskningar
- Förväntningar styr

/Sanne Godow Bratt, boende Östhammar kn, godbra@telia.com - Mars är inte lösningen